

Novi bibliobus za 45. godišnjicu djelovanja koprivničke Bibliobusne službe

VALENTINA MIKEC

Koprivnički bibliobus jedna je od ključnih karika u mreži narodnih knjižnica Koprivničko-križevačke županije, osiguravajući pristup knjižničnim uslugama stanovnicima sedamnaest općina u okolici gradova Koprivnice i Đurđevca te u rubnim naseljima grada Koprivnice. Povod pisanju ovoga rada jest obilježavanje četrdeset pet godina postojanja i djelovanja koprivničke bibliobusne službe, a cilj je prikazati njezin kratak povijesni razvoj, istaknuti izazove u razvoju i djelovanju te naglasiti značaj i važnost u kontekstu Koprivničko-križevačke županije i pokretnih knjižnica u Republici Hrvatskoj. Također, cilj je prikazati put do nabave novoga vozila i svrhe načina na koji je planiran i izrađen, opisati fond, usluge i programe koje bibliobus danas nudi svojim korisnicima, istaknuti uvjete u kojima posluje i planove za daljnji razvoj njegovih usluga i programa. Istraživanje za ovaj rad uključilo je analizu zakona, standarda, smjernica, stručne literature i drugih dokumenata vezanih uz djelovanje pokretnih knjižnica te analizu statističkih podataka i izvješća o djelovanju koprivničke Bibliobusne službe. Rad uključuje i autoričine osobne uvide u funkcioniranje pokretne knjižnice te sintezu njezinih iskustava i znanja. Ta saznanja stečena su izravnim radom, proučavanjem stručne literature te upoznavanjem s domaćim i međunarodnim praksama.

Ključne riječi: bibliobus, pokretna knjižnica, bibliobusna služba, Koprivnica, Koprivničko-križevačka županija

1. Pokretne knjižnice općenito

Članak 48. Standarda za narodne knjižnice¹ definira bibliobus kao pokretnu knjižnicu smještenu u cestovnom vozilu (autobusu, kamionu ili kombiju), koja ima knjižničnu građu, stručno osoblje i opremu za pružanje knjižničnih

usluga stanovnicima na više međusobno udaljenih područja te time omogućuje pružanje knjižničnih usluga korisnicima u malim, razasutim naseljima ili gradskim četvrtima u kojima nema uvjeta za druge oblike djelovanja narodne knjižnice. Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti² navodi da su općine i gradovi s manje od 3000 stanovnika koji ne

1 Standard za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. // Narodne novine 103, 2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1834.html (16. 6. 2025.)

2 Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti. // Narodne novine 36, 2024. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/2275/zakon-o-knjiznicama-i-knjiznicnoj-djelatnosti> (16. 6. 2025.)

Sl. 1. Prvi bibliobus.

Sl. 2. Drugi bibliobus.

maju narodnu knjižnicu dužni posebnim ugovorom obavljati djelatnosti narodne knjižnice povjeriti narodnoj knjižnici u drugoj općini i gradu ili osigurati osnivanje podružnice te narodne knjižnice na svojem području. S obzirom na to da je za osnivanje knjižnice nužno osigurati knjižničnu građu, prostor, opremu, pristup informacijsko-komunikacijskoj tehnologiji, sredstva za rad, rad stručnih knjižničarskih djelatnika, te program rada i razvitka, što je za većinu općina i inicijalno i dugoročno neostvariv projekt koji iziskuje velike financijske izdatke, ulogu osiguranja knjižnične usluge za udaljena područja općina, gradova i županije najčešće preuzimaju pokretne knjižnice. Razlog tome je što pokretne knjižnice u istom vozilu s istim knjižničnim fondom, koristeći istu opremu i informacijsko-komunikacijsku tehnologiju i na temelju rada istih knjižničarskih djelatnika mogu pružati svoje usluge u većem broju međusobno udaljenih općina, mjesta i naselja. Troškove rada pokretne knjižnice pritom mogu dijeliti županija, općine i gradovi, što ih čini optimalnim, fleksibilnim, održivim i financijski najisplativijim oblikom pružanja usluga narodne knjižnice za stanovnike malih i udaljenih naselja.

Usluga se pokretne knjižnice stoga smatra jednom od sastavnih usluga narodne knjižnice s osnovnim ciljem promicanja ravnopravnosti pristupa knjižničnim uslugama poboljšavanjem mogućnosti pristupa knjižničnim

uslugama.³ Od prvih putujućih knjižnica na kolicima i konjskim zapregama od sredine 19. stoljeća, preko raznih prijevoznih sredstava poput brodova i aviona ili korištenja životinja poput slonova, deva ili magaraca do suvremenih vozila koja sve češće koriste električne pogone, solarne panele i druge ekološki održivije opcije,⁴ bibliobusi do danas nisu izgubili svoj značaj i važnost. Za to postoji nekoliko razloga.

IFLA-in i UNESCO-ov manifest za narodne knjižnice⁵ navodi da se usluge narodne knjižnice temelje na jednakosti pristupa za sve korisnike, bez obzira na njihovu dob, etničku ili nacionalnu pripadnost, spol, vjeru, jezik, društveni položaj ili bilo koje drugo obilježje, pri čemu se posebne usluge i građa moraju osigurati za korisnike koji iz bilo kojeg razloga ne mogu koristiti redovne knjižnične usluge i građu. S obzirom na to da posjećuju vrtiće, škole,

3 *Mobile Library Guidelines / Revision* by a working group of the IFLA Public Libraries Section, Co-ordinated by Ian Stringer. The Hague: IFLA Headquarters, 2010. Dostupno na: [https://www-ifla-ora.org/webpkgcache.com/doc/-/s/www.ifla.org/files/assets/hq/publications/professional-report/123.pdf](https://www.ifla-ora.org/webpkgcache.com/doc/-/s/www.ifla.org/files/assets/hq/publications/professional-report/123.pdf) (16. 6. 2025.)

4 CAMPBELL, Josephine. *Bookmobile*. // Mrežne stranice EBSCO Research Starters, 2024. Dostupno na: <https://www.ebsco.com/research-starters/library-and-information-science/bookmobile> (19. 6. 2025.)

5 *IFLA-in i UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice*, 2022. // Mrežne stranice Izdanja Hrvatskog knjižničarskog društva. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2022. Dostupno na: <https://izdanja.hkdruštvo.hr/drustvena/di/catalog/view/37/8/365> (19. 6. 2025.)

domove za starije i nemoćne osobe, ustanove za skrb o psihički bolesnim osobama i osobama s poteškoćama u razvoju, bolnice, zatvore te domove i mjesta u kojima stanuju oni kojima je usluga stacionirane knjižnice radi udaljenosti ili bilo kojeg drugog razloga nedostupna ili teško dostupna, bibliobusi osiguravaju jednakost pristupa kvalitetnim knjižničnim uslugama i građi za sve. To je izuzetno važno jer na globalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini nemaju svi stanovnici jednak pristup ovakvim uslugama u svojem mjestu stanovanja.⁶ Nadalje, osim što građom i uslugama pružaju potporu razvoju čitanja, različitih vrsta pismenosti i cjeloživotnom učenju, bibliobusi nerijetko pružaju pristup informacijsko-komunikacijskim tehnologijama koje su radi infrastrukturnih, financijskih ili drugih razloga nedostupne ili teško dostupne u udaljenim i ruralnim područjima koja posjećuju.⁷ Njihova je uloga pritom i socijalna i edukacijska jer pružaju individualnu podršku učenju korištenja takvih tehnologija različitim društvenim skupinama, a najčešće djeci, mladima, starijim odraslim osobama ili onima koji su na bilo koji način socijalno ugroženi ili marginalizirani.

Ako analiziramo primjer koprivničke bibliobusne službe za čiji je rad (djelatnike, građu, održavanje vozila i ostale materijalne troškove) u 2023. godini utrošeno oko 60 tisuća eura,⁸ te činjenicu da je samo za izgradnju knjižnice potrebno nekoliko milijuna eura, ako ne i više, jasno je da su bibliobusi kao pokretne

knjižnice najekonomičniji način ostvarivanja fleksibilnog pristupa kvalitetnim knjižničnim uslugama i građi, informacijsko-komunikacijskoj tehnologiji, uvjetima za cjeloživotno učenje i mnogim drugim prilagođenim uslugama.

2. Pokretne knjižnice u Republici Hrvatskoj

S obzirom na geografska, demografska, gospodarska i prometna obilježja većine područja Republike Hrvatske, optimalno je da narodne knjižnice u njima organiziraju pokretne knjižnice kako bi se njihovom uslugom obuhvatilo stanovništvo malih, udaljenih, raštrkanih i slabo naseljenih područja.⁹

Razvoj pokretnih knjižnica u Hrvatskoj krenuo je s uslugom u kojoj su kočijama razvozili sanduke s knjigama do korisnika u okolici Karlovca, zabilježenog 1911. godine, a organizirani oblici pokretnih knjižnica u Hrvatskoj postoje već više od pola stoljeća. U razdoblju između druge polovine 70-ih i sredine 80-ih godina 20. stoljeća u Hrvatskoj je djelovalo 16 bibliobusnih službi sa 17 vozila. Mnoge su se od postojećih službi ugasile 90-ih radi manjka financijskih sredstava za nabavu novih vozila i ratnih prilika, a razvoj je ponovno pokrenut početkom novog tisućljeća kada je Ministarstvo kulture Republike Hrvatske krenulo sufinancirati nabavu bibliobusa i to zahvaljujući zalaganju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i novoosnovane Komisije za pokretne knjižnice pri Hrvatskom knjižničarskom društvu,¹⁰ u čemu su značajnu ulogu odigrali koprivnički knjižničari, posebice Lji-

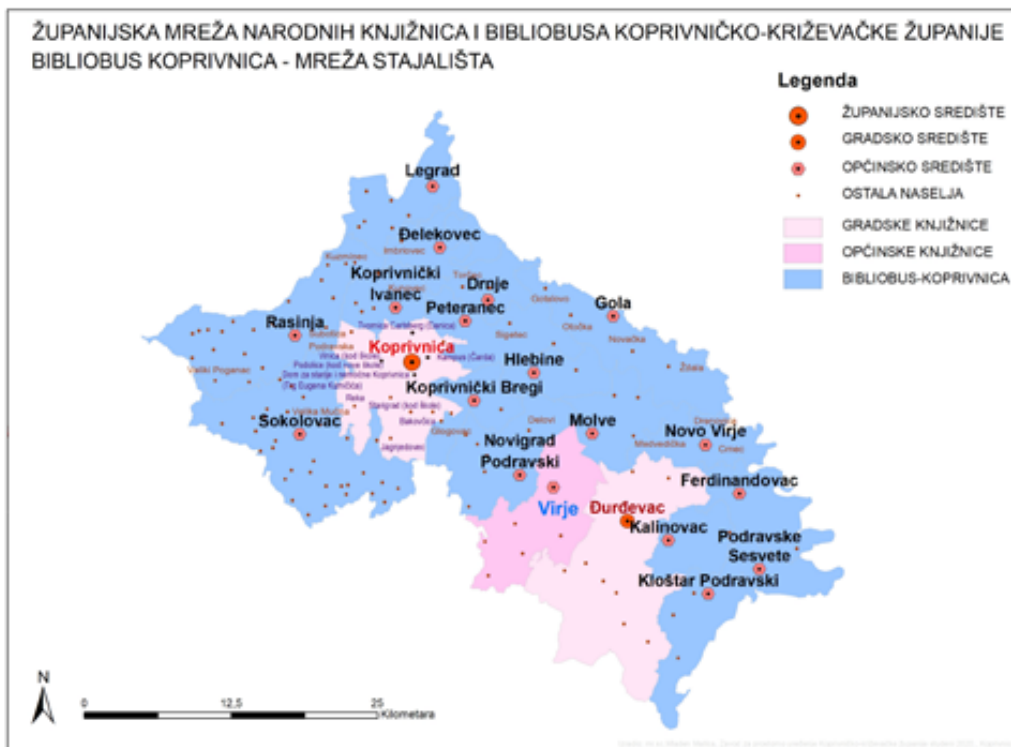
6 VUGRINEC, Ljiljana: *Pokretne knjižnice – bibliobusi Koprivničko-križevačke županije 1979. – 2019.* // Podravski zbornik 46, 2020. Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 2020., 129–147.

7 ŠKVARIĆ, Ana; VUGRINEC, Ljiljana: *Uloga pokretnih knjižnica – bibliobusa u mreži narodnih knjižnica: primjer grada Koprivnice i Koprivničko-križevačke županije u Republici Hrvatskoj.* // Kragujevačko čitalište 40, 2015. Kragujevac: Narodna biblioteka „Vuk Karadžić“, 2015., 1–5.

8 *Anketni upitnik za službe pokretnih knjižnica RH: stanje 31. 12. 2023.* // Mrežne stranice Komisije za pokretne knjižnice Hrvatskog knjižničarskog društva, 2024. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2024. Dostupno na: <https://www.hkdrustvo.hr/wp-content/uploads/2024/09/ANKETNI-UPITNIK-ZA-SLUZBE-POKRETNIH-KNJIZNICA-RH-STANJE-31.12.2023.xlsx> (16. 6. 2025.)

9 VUGRINEC, Ljiljana: *Pokretne knjižnice – bibliobusi Koprivničko-križevačke županije 1979. – 2019.* // Podravski zbornik 46/2020 (ur. Robert Čimin), Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 2020., 129–47.

10 ČRNJAR, Ljiljana; VUGRINEC, Ljiljana: *Pokretne knjižnice u Hrvatskoj: pogled iz prošlosti u budućnost.* // *Pokretne knjižnice u Hrvatskoj: zbornik radova* (ur. Ljiljana Vugrinec, Ljiljana Črnjar, Frida Bišćan), Zagreb; Karlovac: Hrvatsko knjižničarsko društvo; Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac, 2012., 10–11.

Sl. 3. Mreža stajališta koprivničkog bibliobusa (izradio: mr. sc. Mladen Matica, Zavod za prostorno uređenje Koprivničko-križevačke županije, ožujak 2023. godine).

ljana Vugrinec, voditeljica Županijske matične službe Knjižnice i čitaonice „Fran Galović” Koprivnica. Time je u razdoblju između 2002. i 2016. godine omogućen nastavak rada bibliobusnih službi u Bjelovaru, Čakovcu, Karlovcu, Koprivnici, Rijeci i Zagrebu, osnovane su nove bibliobusne službe u Križevcima, Osijeku, Vin-kovcima i Zadru, a za službe u Karlovcu, Rijeci i Zadru nabavljeno je i po jedno dodatno vozilo.¹¹ Najnoviji i dosad najveći razvojni korak za pokretne knjižnice u Hrvatskoj bio je EU projekt *Čitanjem do uključivog društva*¹² koji je omogućio da se sredstvima Europskog socijalnog

fonda u razdoblju između 2021. i 2023. godine nabavi 11 novih bibliobusa i osnuje sedam novih bibliobusnih službi u Hrvatskoj Kostajnici, Lekeniku, Novom Marofu, Poreču, Splitu, Virovitici i Vrpolju.¹³ U Hrvatskoj danas, 2025. godine djeluje 16 bibliobusnih službi s ukupno 19 vozila – bibliobusa.¹⁴ Godina 2023. značajna

11 VUGRINEC, Ljiljana: *Pokretne knjižnice – bibliobusi Koprivničko-križevačke županije 1979. – 2019.*, 129–147.

12 *Čitanjem do uključivog društva*. // Mrežne stranice Europskog socijalnog fonda, 2020. Dostupno na: <https://www.esf.hr/natjecaji/socijalno-ukljucivanje/citanjem-do-ukljucivog-drustva/> (19. 6. 2025.)

13 *Anketni upitnik za službe pokretnih knjižnica RH: stanje 31. 12. 2023.* // Mrežne stranice Komisije za pokretne knjižnice Hrvatskog knjižničarskog društva, 2024. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2024. Dostupno na: <https://www.hkdrustvo.hr/wp-content/uploads/2024/09/ANKETNI-UPITNIK-ZA-SLUZBE-POKRETNIH-KNJIJZNICA-RH-STANJE-31.12.2023.xlsx> (16. 6. 2025.)

14 *Dopunjeno izdanje Programa razvoja mreže pokretnih knjižnica u Republici Hrvatskoj (2023. – 2032.) predviđa dostupnost knjižničnih usluga u svim županijama Republike Hrvatske*. // Mrežne stranice Ministarstva kulture i medija RH. Zagreb: Ministarstvo kulture i medija RH, 2025. Dostupno na: <https://min-kulture.gov.hr/vijesti-8/dopunjeno-izdanje-pro>

je i zato što je donesen Program razvoja mreže pokretnih knjižnica u Republici Hrvatskoj od 2023. do 2032.,¹⁵ strateški dokument kojim se određuje smjer razvoja pokretnih knjižnica u Hrvatskoj i način njegove realizacije, s obzirom na to da knjižnične usluge još uvijek nisu dostupne u svim županijama i jedinicama lokalne samouprave.

Djelatnici pokretnih knjižnica u Hrvatskoj oduvijek su dobro stručno povezani i organizirani, posebice od 1. okruglog stola o pokretnim knjižnicama održanog u Koprivnici 1999. godine.¹⁶ U trenutku pisanja ovoga rada u Hrvatskoj je održano ukupno 17 stručnih skupova o pokretnim knjižnicama s ciljem stručnog povezivanja njihovih djelatnika i razmjene iskustava s domaćim i stranim stručnjacima. Hrvatski putujući knjižničari redovito usmenim i posterskim izlaganjima te s bibliobusnim vozilima sudjeluju na stručnim skupovima i festivalima bibliobusa u Hrvatskoj i regiji, najčešće u Sloveniji i Mađarskoj, te na međunarodnim knjižničarskim skupovima, a svoj rad predstavljaju i stručnim člancima u brojnim domaćim i međunarodnim stručnim publikacijama.

3. Četrdeset pet godina koprivničkog bibliobusa

grama-razvoja-mreze-pokretnih-knjiznica-u-republici-hrvatskoj-2023-2032-predvidja-dostupnost-knjiznicnih-usluga-u-svim-zupanijama-republike-hrvatske/28023 (27. 6. 2025.)

15 Program razvoja mreže pokretnih knjižnica u Republici Hrvatskoj od 2023. do 2032. // Mrežne stranice Ministarstva kulture i medija RH. Zagreb: Ministarstvo kulture i medija RH, 2023. Dostupno na: <https://min-kulture.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/knji%C5%BEnice/PROGRAM%20razvoja%20mre%C5%BEe%20pokretnih%20knji%C5%BEnica%209%20lis.pdf> (19. 6. 2025.)

16 Okrugli stolovi o pokretnim knjižnicama 1999. – 2011. // Pokretne knjižnice u Hrvatskoj; zbornik radova (ur. Ljiljana Vugrinec, Ljiljana Črnjar, Frida Biščan), Zagreb; Karlovac: Hrvatsko knjižničarsko društvo; Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac, 2012., 175–219.

Počeci razmišljanja o uvođenju pokretne knjižnice u Koprivnici sežu u 1965. godinu, kada je o tome raspravljao Savjet za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu pri Skupštini tadašnje Općine Koprivnica, s obzirom na činjenicu da seoske knjižnice u okolici Koprivnice ili više nisu poslovale ili su bile u lošem stanju. Rasprave o potrebi za uvođenjem pokretne knjižnice nastavile su se i tijekom 70-ih godina, a konačna prekretnica dogodila se 27. ožujka 1979. godine kada je proradio prvi koprivnički bibliobus na autobusnom podvozju,¹⁷ kupljen u Tvornici automobila u Mariboru, dok je nadogradnja s unutrašnjim uređenjem također napravljena u Mariboru, u Karoseristu. Vozilo duljine 797 cm, širine 250 cm i visine 328 cm imalo je kapacitet od oko 3000 knjiga, te je s dva djelatnika, vozačem-manipulantom Ivom Trepotecom i višim knjižničarem-informatorom Josipom Blažekom,¹⁸ obilazilo teren od oko 20 sela (Sigetec, Hlebine, Koprivnički Ivanec, Kunovec, Velika Mučna, Sokolovac, Lepavina, Imbriovec, Zablatje, Kuzminec, Glogovac, Novigrad Podravski, Koprivnički Bregi, Jagnjedovec, Veliki Poganac, Rasinja, Subotica, Torčec, Drnje, Reka) i četiri radne organizacije (Bilokalnik, Podravka, Sloga, Ciglana). Na kraju 1979. godine koprivnički je bibliobus imao fond od 3768 knjiga, te 1527 korisnika koji su od početka rada posudili 19 721 knjigu.¹⁹ Na mjestu knjižničara, Josipa Blažeka uskoro je zamijenio Mladen Tudić,²⁰ a široj javnosti Koprivnice i okolice 90-ih i 2000-ih godina dobro poznat tandem Trepotec – Tudić

17 LOBOREC, Božena; FELETAR, Dragutin: *Bibliotekarstvo u općini Koprivnica*. // Podravski zbornik 12/1986 (ur. Franjo Horvatić), Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 1986., 87–100.

18 VUGRINEC, Ljiljana: *Bibliobusna služba Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica*. // Knjižnice i čitaonice grada Koprivnice: spomenica Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica (glavna urednica Dijana Sabolović-Krajina), Koprivnica: Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica, 2010., 190–202.

19 LOBOREC, Božena; FELETAR, Dragutin: Nav. dj., 87–100.

20 VUGRINEC, Ljiljana: Nav. dj., 190–202.

nastavio je raditi u koprivničkom bibliobusu do umirovljenja 2014. godine.

Do 1999. godine prvi je koprivnički bibliobus svoju ulogu ispunjavao već 20 godina, što je dvostruki rok trajanja u odnosu na optimalni, a zbog njegove dotrajlosti i posljedične potrebe da se dođe do sredstava za nabavu novoga vozila osmišljena je kampanja koja je trajala do nabave novoga vozila 2004. godine. Već je spomenuto da je 1. okrugli stol o pokretnim knjižnicama održan upravo u Koprivnici 21. travnja 1999. godine, i to u okviru obilježavanja takozvane *Godine bibliobusa*, a zahvaljujući sudjelovanju nekoliko hrvatskih bibliobusa koji su tada također bili stariji od 20 godina, svim nadležnim donositeljima odluka upućena je poruka o hitnosti zamjene dotrajalih vozila hrvatskih pokretnih knjižnica. U sklopu kampanje za održavanje koprivničke bibliobusne službe važno je posebno naglasiti akciju *SOS za bibliobus* (2000. – 2003.), kojom se nizom aktivnosti, od izložbi u bibliobusu, preko prikupljanja sredstava prodajom promotivnih materijala i otpisanih knjiga, do korištenja nove mrežne stranice koprivničke knjižnice i izrazito aktivne medijske kampanje, nastojalo javnost upoznati sa značajem pokretne knjižnice, senzibilizirati ju na njezinu važnost, popularizirati uslugu bibliobusa i prikupiti sredstva za nabavu novoga vozila.²¹ Prvi je koprivnički bibliobus prestao s radom 21. veljače 2003. godine radi neispravnosti, ali iste su godine stvoreni uvjeti (Ministarstvo kulture 500 000 kn, Koprivničko-križevačka županija 300 000 kn, Podravka 50 000 kn, Knjižnica 104 040 kn) za nabavu i nadogradnju novoga vozila, na kojoj je radila tvrtka VRH iz Dugog Sela.²² Tijekom razdoblja u kojem bibliobus nije obilazio teren, intenzivno su se pratili radovi na nadogradnji novoga vozila, obavljena je revizija fonda, obavljane su pripreme za automatizirano knjižnično poslovanje,²³ a dogovorena

je i reorganizacija mreže stajališta i ugovorno sufinanciranje svih stajališta. Novi je bibliobus, duljine 888 cm i kapaciteta od oko 3500 knjiga, otvoren na svečanosti organiziranoj 27. veljače 2004. godine, a u ponovni obilazak terena krenuo je 13. ožujka iste godine.²⁴ U novoj mreži stajališta imao je 36 stajališta, a obuhvatio je i cijelo Prekodravlje, pri čemu je velik naglasak stavljen na uclanjivanje većeg broja mladih korisnika u vrtićima i školama. Od tog trenutka počeo se smanjivati broj stajališta u poduzećima radi njihovoga propadanja, problema s financiranjem ili manje socijalne osjetljivosti poslodavaca za prava radnika, a rastao je broj stajališta u općinama.²⁵ S obzirom na sve veći broj stajališta u općinama, Koprivničko-križevačka županija je od 2008. godine zamijenila Grad Koprivnicu kao većinskog financijera koprivničke bibliobusne službe udjelom od oko 60 %, a ostatak sredstava dolazi od korisnika usluge – općina, Grada Koprivnice i poduzeća. Ovakav način financiranja potaknuo je širenje stajališta, i to na Đelekovec i općine u okolici Đurđevca – Ferdinandovac, Kalinovac, Kloštar Podravski i Podravske Sesvete.²⁶

U godini obilježavanja 35 godina djelovanja koprivničke Bibliobusne službe i deset godina korištenja njezinoga drugog vozila nova, mlada posada (knjižničarka Ana Škvarić i vozač Siniša Lukač) preuzela je mrežu od 48 stajališta i postupno osuvremenila rad bibliobusa uz uvođenje novih programa, usluga i stajališta.²⁷ Osnivanjem nove bibliobusne službe u Križevcima 2009. godine koja danas pokriva

istraživanja 7, 2005., Samobor: Meridijani, 2005., 155–174.

24 TUDIĆ, Mladen. *Godišnjica koprivničke putujuće knjižnice: 28 godina bibliobusne službe i 3 godine rada novog bibliobusa*. // Svezak 9, Bjelovar: Društvo knjižničara Bilogore, Podravine i Kalničkog prigorja, 2007., 29.

25 VUGRINEC, Ljiljana: Nav. dj. 190–202.

26 Isto.

27 MIKEC, Valentina; ŠKVARIĆ, Ana; Vugrinec, Ljiljana. *Razvoj i društvena uloga bibliobusnih službi na primjeru bibliobusne službe Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica*. // Bibliotekar: časopis za teoriju i praksu bibliotekarstva LXVI, 2., 67–83. Dostupno na: <https://bibliotekar.bds.rs/index.php/1/issue/view/17> (21. 6. 2025.)

21 VUGRINEC, Ljiljana: *Bibliobusna služba Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica*, 190–202.

22 Isto.

23 ŠADEK, Vladimir. *Bibliobusna služba Koprivničko-križevačke županije*. // Podravina: časopis za multidisciplinarna

područje četiriju općina u okolici Križevaca (Gornja Rijeka, Kalnik, Sv. Ivan Žabno, Sv. Petar Orehovec) i uključivanjem posljednjih dviju općina bez knjižnične usluge na koprivničko-đurđevačkom području (Novo Virje 2014. i Molve 2015.), Koprivničko-križevačka županija postala je jedna od rijetkih županija s potpunom pokrivenošću knjižničnim uslugama za stanovništvo,²⁸ što vrijedi i danas.

Rad na razvoju koprivničke bibliobusne službe nastavili su i drugi djelatnici koji su se u bibliobusu izmijenili do trenutka pisanja ovoga rada: Ana Škvarić (2014. – 2018.), Siniša Lukač (2014. – 2021.), Petra Dravinski (2018. – 2020.), Valentina Mikec (2020. – danas), Anastazija Vedriš (2021. – 2024.), Marijan Erhatic (2024.), Luka Sinjeri (2024. – danas).

S obzirom na starost i dotrajalost vozila, te sve veće probleme s kvarovima, prokišnjavanjem stropnih prozora i hrđanjem podvozja, ali i ograničenjima prostorne organizacije bibliobusa, te neodgovarajućim sustavom grijanja i hlađenja, koprivnička se knjižnica od 2016. godine redovito javljala na natječaje za programe investicijske potpore Ministarstva kulture i medija, ali financiranje je bilo odbijano. Šansa za nabavu novoga vozila pojavila se krajem 2020. godine prijavom na EU natječaj *Čitanjem do uključivog društva*, već spomenutim u prethodnom poglavlju, koja također nije urodila plodom. Zbog izuzetno lošeg stanja vozila koprivničkoj je bibliobusnoj službi 2022. godine ozbiljno zaprijetilo zatvaranje, a Ministarstvo kulture i medija prepoznalo je važnost njezina održanja i iste godine odobrilo sredstva za nabavu podvozja, te sljedeće 2023. godine i za nadogradnju novoga vozila. U financiranje nabave podvozja uključili su se i Grad Koprivnica, Koprivničko-križevačka županija te općine Drnje, Ferdinandovac, Gola, Koprivnički Bregi, Koprivnički Ivanec, Novo Virje i Pete-

28 VUGRINEC, Ljiljana. *Narodne knjižnice u Koprivničko-križevačkoj županiji – primjer organizacije županijske knjižnične mreže*. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 62, 1 (2019.). Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2019., 285–306. Dostupno na: <https://izdanja.hkdruštvo.hr/casopisi/vbh/article/view/743/638> (21. 6. 2025.)

Sl. 4. Novi bibliobus – vanjski izgled.

ranec.²⁹ Novo kamionsko podvozje s kabinom vrijedno 97.717,17 € stiglo je u Koprivnicu u prosincu 2022. godine.³⁰ U financiranju izrade nadogradnje koja je krenula u lipnju 2023. godine udjelom od gotovo 50 % sudjelovalo je Ministarstvo kulture i medija RH, a uključili su se i Grad Koprivnica i Koprivničko-križevačka županija. Izrada nadogradnje je nakon obavljenog postupka javne nabave povjerena tvrtki Fera Avto d.o.o. iz Maribora.³¹

Drugo je koprivničko vozilo radi tehničke neispravnosti obavljalo svoju funkciju do kraja 2023. godine. Djelatnici bibliobusne službe su u vrijeme tijekom kojega bibliobus nije obilazio teren pratili radove na nadogradnji novoga vozila, reorganizirali mrežu stajališta i radili na pripremi novog dizajna vozila, smještaja građe, signalizacije, obavijesnih materijala i planirali nove usluge.

29 ŠKVARIĆ, Ana; VUGRINEC, Ljiljana; MIKEC, Valentina: *Uloga pokretnih knjižnica u županijskoj knjižničnoj mreži u kontekstu nabave novog bibliobusa Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica*. // *Libellarium: časopis za istraživanja u području informacijskih i srodnih znanosti*, XV, 1 (2024): 47–65. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/461286> (21. 6. 2025.)

30 VUGRINEC, Ljiljana. *Novi bibliobusi stižu u Koprivnicu i Križevce krajem 2023. godine!* // *Svezak 25*, Bjelovar: Društvo knjižničara Bilogore, Podravine i Kalničkog prigorja, 2023., 52.

31 ŠKVARIĆ, Ana; VUGRINEC, Ljiljana; MIKEC, Valentina: *Nav.dj.*, 47–65.

4. Novi bibliobus

Tijekom planiranja nadogradnje novoga bibliobusa i pri opremanju vozila posebna je pažnja bila posvećena stvaranju prozračnog, multifunkcionalnog prostora za ugodan dulji boravak korisnika i djelatnika, što uključuje odgovarajuće sustave grijanja i hlađenja, kvalitetno LED osvjetljenje, dovoljno prirodnog svjetla te prozore s mogućnošću otvaranja. Vozilo je opremljeno rampom za osobe s invaliditetom, rukohvatima za djecu i odrasle, pod je iste ravnine cijelom duljinom vozila, a sve s ciljem da bude uključivo i pristupačno svima.

Unutrašnjost bibliobusa osmišljena je za okupljanje korisnika, čitanje i druženje. Prostor uključuje kutnu sjedeću garnituru, police za knjižničnu građu na bočnim stranama bibliobusa, te kutije za slikovnice s pomičnim tapeciranim poklopcima koji služe kao dodatna sjedala, čime se omogućuje udoban boravak i potiče aktivno korištenje prostora bibliobusa.

U odnosu na prethodno vozilo poboljšani su i funkcionalni radni uvjeti za knjižničare. Posudbeni pult i radni stol za knjižničara smješteni su odvojeno od korisničkog prostora, a opremljeni su malom kuhinjom s mikrovalnom pećnicom, hladnjakom, kuhalom za vodu i umivaonikom s tekućom vodom, te ormari- ma za osobne predmete, uredski materijal i alate. U novom prostoru predviđeno je i mjesto za računalo namijenjeno korisnicima za korištenje, višenamjenski uređaj za ispis, kopiranje i skeniranje, projektor s platnom i bijela magnetna ploča za obavijesti i izložbe. Kako bi se izbjegli strukturalni problemi s prokiš- njavanjem na spoju kabine i knjižničnog pro- stora kao u prethodnom vozilu, odlučeno je da će kabina i knjižnični prostor u novom vozilu biti odvojeni. Za vanjske aktivnosti, bibliobus je opremljen tendom duljine četiri metra, koja omogućava korisnicima boravak na otvore- nom i širenje prostora bibliobusa. Novo vozi- lo, treće po redu za koprivničku bibliobusnu službu dostavljeno je u Koprivnicu polovinom

Sl. 5. Novi bibliobus – zona za korisnike.

2024. godine,³² nakon čega je napunjeno gra- đom, opremljeno, uređeno, oblijepljeno vanj- skim naljepnicama s novim dizajnom i obilazi teren od rujna iste godine. Svi su ga korisnici, i mlađi i stariji, oduševljeno dočekali, upozna- li novi dizajn, funkcije, građu i usluge, te se ubrzo „udomačili” u novom prostoru. To po- tvrđuju i statistički podaci koji pokazuju da je u samo četiri mjeseca na terenu, od rujna do prosinca 2024. godine,³³ koprivnički bibliobus imao 92 % korisnika, 65 % ukupnih posjeta i 35 % više dnevnih posjeta u odnosu na cijelu 2023. godinu.³⁴

Novi bibliobus koprivnička je bibliobusna služba dobila upravo u godini kada je slavila 45 godina svojega postojanja i djelovanja, a s obzirom na to da na sam „rođendan” službe u ožujku bibliobus nije obilazio teren jer su rado- vi na nadogradnji novoga vozila u Mariboru

32 Osnovni podaci o novom bibliobusu nalaze se u Tablici 1.

33 Arhiva Knjižnice i čitaonice „Fran Galović” Koprivnica. *Izvešće o radu Knjižnice i čitaonice „Fran Galović” Koprivnica za 2024. godinu.* // Mrežne stranice Knjižnice i čitaonice „Fran Galović” Koprivnica, 2025. Dostupno na: <https://www.knjiznica-koprivnica.hr/wp-content/uploads/2025/04/Iz- vjesce-o-radu-Knjiznice-i-citaonice-Fran-Galovic-Koprivni- ca-za-2024.-godinu.pdf> (21. 6. 2025.)

34 Arhiva Knjižnice i čitaonice „Fran Galović” Koprivnica. *Izvešće o radu Knjižnice i čitaonice „Fran Galović” Koprivnica za 2023. godinu.* // Mrežne stranice Knjižnice i čitaonice „Fran Galović” Koprivnica, 2024. Dostupno na: <https://www.knjiznica-koprivnica.hr/wp-content/uploads/2025/04/Iz- vjesce-o-radu-Knjiznice-i-citaonice-Fran-Galovic-za-2023.-potpi- sano.pdf> (21. 6. 2025.)

Sl. 6. Novi bibliobus – zona za djelatnike.

bili u tijeku, slavlje je upriličeno 11. studenoga, na Dan hrvatskih knjižnica.³⁵ Svečanost je okupila stotinjak uzvanika, koji su imali priliku vidjeti video voditeljice Županijske matične razvojne službe Ljiljane Vugrinec s ključnim trenucima povijesti koprivničkog bibliobusa, a posebna gošća bila je dugogodišnja suradnica Bibliobusne službe, dječja književnica Željka Horvat-Vukelja, koja je s okupljenima podijelila osobne anegdote vezane uz svoju suradnju s koprivničkom bibliobusnom službom. U sklopu svečanosti, održana je i podjela nagrada za sudionike kreativnog natječaja „Moj bibliobus – moja knjižnica!“, koji je imao za cilj istaknuti važnost bibliobusa za zajednicu kojoj je na usluzi. Na natječaj je prijavljeno 68 radova (64 likovna i 4 video rada) koje je izradilo gotovo 300 djece iz 17 vrtića i 19 škola, koju su mentorirale ukupno 53 odgajateljice, učiteljice i školske knjižničarke,³⁶ a koji će djelatnicima bibliobusa poslužiti kao motivacija za nastavak rada i razvoja Bibliobusne službe.

5. Fond, usluge i programi bibliobusa

Pri izgradnji knjižničkog fonda bibliobusa, knjižničari se vode Standardom za narodne

35 MIKEC, Valentina: *Novo vozilo za koprivničku bibliobusnu službu u godini proslave 45 godina postojanja*. // Svezak 27, Bjelovar: Društvo knjižničara Bilogore, Podravine i Kalničkog prigorja, 2025., 48–50.

36 MIKEC, Valentina: Isto.

knjižnice u Republici Hrvatskoj prema kojemu bibliobus treba imati istu strukturu fonda kao i stacionirana narodna knjižnica. Tako on od početaka rada bibliobusa obuhvaća klasična i aktualna izdanja beletristike za djecu različitih uzrasta i odrasle, slikovnice, stripove, novine, časopise, te odabrane naslove popularno-znanstvene i stručne literature za različite uzraste. Danas je taj fond proširen i društvenim igrama, igračkama, DVD-ima, CD-ima, mikroračunalima, edukativnim robotima, uređajima za mjerenje atmosferskih varijabli, interaktivnim olovkama za čitanje i tabletima.

S obzirom na to da se fond u samom vozilu redovito nadomješta, korisnicima je za korištenje i posudbu u svakom trenutku u vozilu dostupno oko 4000 jedinica, a ukupni fond bibliobusa sadrži oko 27 000 jedinica knjižnične građe. Uz posudbu i rezervaciju knjižnične građe, te informacijsko-referalne usluge koje su uobičajene usluge knjižnica, u novom bibliobusu osim prijenosnih računala za djelatnike bibliobusa s računalnim programom za knjižnično poslovanje MetelWin, i korisnici imaju mogućnost korištenja računala i besplatnog interneta, a novost je i mogućnost korištenja projektora s platnom za projekcije edukativnih i zabavnih AV sadržaja, multifunkcijskog uređaja za ispis, kopiranje i skeniranje te duži i ugodniji boravak u bibliobusu uz druženje, igru, čitanje i učenje, kao u vlastitom dnevnom boravku.

U bibliobusu se redovito provode kulturni programi za različite vrste korisnika. Jedan od najpopularnijih svakako je program pod nazivom *Čitamo i družimo se u bibliobusu*. Radi se o programu u sklopu kojega knjižničari u bibliobusu najmlađim korisnicima čitaju prigodne priče i odabrane slikovnice, uz interaktivni razgovor o pročitanoj i povezivanje s dječjim iskustvom, s ciljem poticanja njihove mašte i govornog izražavanja. Tako se u bibliobusu obilježavaju važni datumi tijekom godine ili se jednostavno uživa u novopridošlim naslovima, a kod najmlađih se korisnika potiče interes za čitanje. Kroz pričaonicu djeca upoznaju građu koja je dostupna u bibliobu-

Sl. 7. Posada bibliobusa 1979. i 2025. godine.

su, a istovremeno stvaraju naviku provođenja slobodnog vremena u čitanju. Jedan je od najdugovječnijih programa koji se provodi više od 15 godina program *Bibliobus vam dovodi u goste*. Tim programom djelatnici bibliobusa za svoje korisnike, najčešće djecu predškolske i osnovnoškolske dobi, o trošku Bibliobusne službe, odnosno matične knjižnice, organiziraju književne susrete, igrokaze, predstave i predavanja, te tako omogućuju da kvalitetni kulturni, edukativni, umjetnički i znanstveni sadržaji stignu i do malih ruralnih sredina udaljenih od grada u kojima su iz tog razloga mnogo nedostupniji. Od novijih programa, važno je istaknuti program *Smisli priču* u sklopu kojega grupe korisnika različitih uzrasta na temelju postojeće priče ili zadanih elemenata napišu novu, vlastitu priču uz pomoć različitih, za to posebno pripremljenih didaktičkih materijala poput asocijativnih karata i kockica. Bibliobus u sredinama koje obilazi ima i važnu edukacijsku ulogu pa se zato redovno održavaju edukacijski posjeti djece vrtičke i školske dobi s ciljem njihovog upoznavanja sa svrhom, građom i uslugama bibliobusa i knjižnica općenito. Takve edukacijske aktivnosti održavaju se i u sklopu programa namijenjenih javnosti, na primjer u sklopu proslava Dana županije

ili festivala bibliobusa, te posjeta ustanovama koje bibliobus inače ne posjećuje kao dio stalnog rasporeda stajališta. Također, za korisnike različitih uzrasta organiziraju se radionice upoznavanja korištenja različitih tehnologija, za starije pametnih telefona i interneta, za mlađe mikroracunala i robota. Jedna od najpopularnijih edukacijskih radionica jest takozvana *Tužna slikovnica* koju je osmislila bivša voditeljica Bibliobusne službe Ana Škvarić, a u sklopu koje knjižničari mlađe korisnike upoznaju s važnošću čuvanja i pravilnog korištenja knjižnične građe i zaštite od svih vrsta oštećenja, te interaktivno demonstriraju kako se popravljaju knjige.

Od početka uvođenja suvremenijih načina poslovanja i programiranja u bibliobusu s dolaskom novih djelatnika 2014. godine, velik se naglasak stavlja na kultiviranje kvalitetne suradnje i podrške s odgojno-obrazovnim ustanovama na području koje obilazi bibliobus, posebice u pogledu mogućnosti pružanja podrške njihovom odgojno-obrazovnom radu.³⁷ Zbog toga se kontinuirano radi na formiranju programa i usluga poput, u prvom redu, *Vrećica znanja i zabave*, tematskih kompleta slikovnica, igračaka i stručne literature koji olakšavaju obradu pojedinih istaknutijih kurikularnih tema poput godišnjih doba, svemira i sličnog, a najčešće ih koriste vrtičke skupine. Posebno za predškolske vrtičke skupine u kojima je naglasak na pripremu za polazak u školu osmišljen je program *Rastemo čitajući*, mobilne kutije u kojima se nalaze kvalitetne slikovnice, knjige, priručnici za odgajatelje, tableti i animirani filmovi koji se daju na dugoročnu posudbu. Ovim projektom koji je 2016. nagradila organizacija *Future Library* omogućuje se digitalna i literarna uključenost djece i odgajatelja u ruralnim područjima.³⁸ Od školske godine 2019./2020. kontinuirano se provodi projekt *U(čitaj mi)*

37 ŠKVARIĆ, Ana: *Mogućnosti pokretne knjižnice kao podrška odgojno obrazovnim ustanovama na području Koprivničko-križevačke županije*. // Slobodan pristup informacijama : 16. okrugi stol : zbornik radova (uredila Davorka Pšenica). Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2016., 146–154.

38 ŠKVARIĆ, Ana: *Rastemo čitajući...*, 25–26.

Sl. 8. Pričaonica u novom bibliobusu.

knjižnicu, u sklopu kojega se u školama otvaraju mali knjižnični kutci sa zabavnom građom iz fonda bibliobusa koja je u školskim knjižnicama rjeđe zastupljena radi manjka financijskih sredstava.³⁹ Osim navedenih, u bibliobusu se u skladu s potrebama na terenu nerijetko, prema potrebi, provode i programi poticanja razvoja medijske pismenosti, satovi lektire, te programi u sklopu nacionalnih i međunarodnih manifestacija s ciljem poticanja čitanja. Na razini kalendarske godine nagrađuju se najbolji čitatelji u kategorijama: djeca vrtićke dobi, djeca osnovnoškolske dobi, odrasli korisnici, vrtić i škola. Socijalni aspekt rada, a i važnosti bibliobusa najvidljiviji je kroz program *Knjiga na kućnom pragu*, u sklopu kojega korisnicima koji imaju poteškoća s kretanjem ili iz nekog drugog razloga ne mogu napustiti svoj dom bibliobus dostavlja knjige i drugu građu u njihove domove, te tako pruža prilagođeni pristup kvalitetnim kulturnim sadržajima onima koji

39 DRAVINSKI, Petra; VUGRINEC, Ljiljana: *U(čitaj mi) knjižnicu – novi program koprivničkog bibliobusa*. // Svezak 22, Bjelovar: Društvo knjižničara Bilogore, Podravine i Kalničkog prigorja, 2020., 32.

ga u suprotnom ne bi imali.

Uloga bibliobusa u stvaranju zajednica koje čitaju istaknuta je i u slikovnici *Magdaleni-na knjižnica na kotačima* koju je koprivnička knjižnica izdala u prosincu 2020. godine, čije su autorice književnica Željka Horvat-Vukelja i ilustratorica Andreja Živko, a posebna je po tome što je inspirirana radom koprivničke bibliobusne službe koji je književnica upoznala preko književnih susreta što ih je održavala u mjestima koja obilazi koprivnički bibliobus.⁴⁰

6. Uvjeti poslovanja i budućnost koprivničkog bibliobusa

S obzirom na demografsku strukturu u području koje obilazi koprivnički bibliobus, tj. na velik broj raštrkanih naselja u općinama s malim brojem stanovnika koji se pritom sve više smanjuje, u budućnosti vjerojatno ni nadalje neće postojati opravdanje za osnivanje stacioniranih općinskih knjižnica, a usluga pokretne knjižnice ostat će optimalan način da se ispunjavaju uvjeti Zakona o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti o obavezi osiguravanja knjižnične usluge za stanovnike općina. Stoga će se na području koje obilazi koprivnički bibliobus, a i u cijeloj Koprivničko-križevačkoj županiji nastaviti razvijati djelatnost pokretnih knjižnica na temelju poštivanja važećih zakona i standarda, razvoja knjižničarske struke, stalnog stručnog usavršavanja, suradnje s drugim domaćim, regionalnim i inozemnim bibliobusnim službama, te praćenja potreba i promjena na terenu. Koprivnički bibliobus u trenutku pisanja ova ga rada obilazi izrazito veliko područje sa sveukupno 57 stajališta u 38 naselja, dvije ustanove (Dom za starije i nemoćne Koprivnica, Objekt Crvenkapica Dječjeg vrtića Tratinčica u Kampusu) i jednom poduzeću (Carlsberg Croatia) u dvotjednom rasporedu, sa samo jednim da-

40 ŠKVARIĆ, Ana. *Zajednica kao inspiracija – priča o Magdaleni knjižnici na kotačima*. // Svezak 23, Bjelovar: Društvo knjižničara Bilogore, Podravine i Kalničkog prigorja, 2021., 106–107.

nom u dva tjedna za rad u knjižnici i spremištu i servisiranje vozila. Od toga, 48 stajališta obilazi u 33 naselja na području 17 općina u okolici gradova Koprivnice i Đurđevca: Koprivnički Bregi i Glogovac; Gola, Gotalovo, Otočka, Novačka i Ždala; Novigrad Podravski i Delovi; Drnje i Torčec; Koprivnički Ivanec i Kunovec; Rasinja, Subotica Podravska, Kuzminec i Veliki Poganac; Sokolovac i Velika Mučna; Hlebine; Legrad; Peteranec i Sigetec; Đelekovec i Imbriovec; Kloštar Podravski, Podravske Sesvete, Kalinovac, Ferdinandovac; Novo Virje (Medvedička, Drenovica i Crnec), Molve. Šest stajališta bibliobus obilazi u rubnim naseljima grada Koprivnice – Jagnjedovcu, Reki, Starigradu, Vinici i Podolicama. Ukupan broj stajališta koprivničkoga bibliobusa gotovo je trostruko veći od maksimalnog broja stajališta bibliobusa u dvotjednom rasporedu koji predviđa Standard za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj (optimalno bi bilo do 20 stajališta u dva tjedna u jednoj smjeni), što uz veliku međusobnu udaljenost pojedinih stajališta znatno otežava planiranje rasporeda koji je potrebno prilagoditi potrebama korisnika kako bi usluga pokretne knjižnice bila najiskoristivija: stajališta za vrtičke objekte idealno je planirati u terminima između 8.30 i 11.30; stajališta kod škola treba planirati u skladu s jednosmjenskom, dvosmjenskom i cjelodnevnom nastavom te potpuno različitim rasporedima odmora u svakoj pojedinoj školi. Važno je naglasiti da su gotovo sva stajališta koprivničkog bibliobusa vezana uz vrtičke objekte i škole, a često se događaju promjene poput otvaranja, zatvaranja i promjene lokacija ovih suradničkih ustanova. S jednim vozilom u jednoj smjeni na velikom području s prevelikim brojem stajališta, praćenje i prilagođavanje ovakvim promjenama izrazito je izazovno, a teško dolazi i do promjena u strukturi korisnika, s obzirom na to da se mnogi potencijalni korisnici, na primjer zaposlene osobe, srednjoškolci i studenti u vrijeme dolaska bibliobusa nalaze van mjesta stanovanja. Preko 77 % korisnika u 2024. godini bila su djeca vrtičke i osnovnoškolske dobi i to je statistički podatak koji se već ne-

koliko godina za redom ne mijenja značajno.⁴¹ Veliki izazov predstavlja i uključivanje brojnih područnih škola u malim mjestima na đurđevačkom, legradskom i sokolovačkom području u raspored stajališta jer su i teško prometno dostupne. Iz svih navedenih razloga, korisnike koji trenutačno nisu obuhvaćeni uslugom bibliobusa moći će se obuhvatiti tek nabavom dodatnih bibliobusnih vozila. Naime, čak niti zapošljavanje još jedne posade koja bi u istom vozilu obilazila teren u poslijepodnevnoj smjeni ne bi potpuno riješilo problem jer su potrebe za stajalištima većinom prijevodne – uz vrtičke, škole i slično. Dodatni je problem što sadašnje bibliobusno vozilo, izgrađeno na kamionskom podvozju, zbog svojih dimenzija i drugih karakteristika ne može pokriti sve terene do kojih se dolazi uskim, strmim i vrlo zavojitim cestama. Često je u malim, udaljenim naseljima prisutan i problem sigurnog parkiranja tako velikog vozila izvan kolnika. Zbog toga se u Knjižnici i čitaonici „Fran Galović“ Koprivnica kao najbolja mogućnost daljnjeg razvoja mreže pokretnih knjižničnih usluga vidi nabava još jednog, manjeg vozila u koprivničkoj bibliobusnoj službi koje bi pokrilo upravo takve, specifične terene.⁴²

Nabavom još jednog kombi vozila za koprivničku bibliobusnu službu otvorile bi se nove mogućnosti za uvođenje dodatnih stajališta u mjestima gdje za to postoji potreba i potražnja, pogotovo uz područne škole i vrtičke te domove za starije kojih je sve više u ovom kraju. U okviru daljnjeg razvoja županijske mreže narodnih knjižnica, uz postojeći bibliobus u Križevcima,

41 Arhiva Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica. *Izvešće o radu Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica za 2024. godinu.* // Mrežne stranice Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica, 2025. Dostupno na: <https://www.knjiznica-koprivnica.hr/wp-content/uploads/2025/04/Izvešće-o-radu-Knjiznice-i-citaonice-Fran-Galovic-Koprivnica-za-2024.-godinu.pdf> (21. 6. 2025.)

42 MIKEC, Valentina; ŠKVARIĆ, Ana; VUGRINEC, Ljiljana: *Servei de biblioteca pública a les àrees rurals de Croàcia a través de biblioteques mòbils = Public Library Service In Rural Areas In Croatia Through Mobile Libraries.* // Item: revista de biblioteconomia i documentació 77, 2025., 103–115.

dugoročno se planira i otvaranje još jedne bibliobusne službe u Đurđevcu, koja bi preuzela dio sadašnjeg terena koprivničkog bibliobusa, tj. dio općina koje gravitiraju gradu Đurđevcu. To bi omogućilo i primjereniju organizaciju postojećih stajališta koprivničkog bibliobusa, još bolju prilagodbu termina dolazaka i dulje vrijeme zadržavanja na stajalištima, što bi znatno povećalo kvalitetu knjižničnih usluga za korisnike pokretne knjižnice.

Standard za narodne knjižnice navodi da bibliobus treba raspolagati spremištem, radnim prostorom za djelatnike i garažom za vozilo te da je poželjno da su ti prostori smješteni u zgradi knjižnice u sklopu koje bibliobus djeluje, a iznimno mogu biti smješteni u odvojenoj zgradi.⁴³ Koprivnička bibliobusna služba trenutno raspolaže s prostorom teško dostupnoga spremišta koje dijeli s druga dva odjela koprivničke knjižnice i s garažom na drugoj lokaciji, također u kompleksu bivše vojarnje, sadašnjega Kampusa koji je od knjižnice udaljen tri kilometra. Ni spremište ni garaža nisu adekvatno opremljeni. Ne posjeduju radni prostor za djelatnike, sanitarne čvorove ni dovod vode. Osim toga, nedostaju im odgovarajuća oprema i uvjeti za sigurno čuvanje građe i vozila. U trenutku pisanja rada poznato je da navedeni stacionarni prostori bibliobusne službe i bibliobusa neće biti osigurani u novoj zgradi knjižnice, takozvanog Polivalentnog centra, koja bi trebala biti izgrađena na području sadašnje gradske tržnice do 2027. godine, pa je radi optimizacije poslovanja i održivosti vozila, opreme i građe bibliobusne službe potrebno u narednim godinama i to pitanje dugoročno riješiti, posebno ako se za službu nabavi još jedno vozilo.

Uz već navedene usluge i programe u koprivničkom bibliobusu u planu je organizacija edukativnih radionica za odgojitelje, učitelje, roditelje i druge zainteresirane korisnike o novoj i kvalitetnoj građi primjerenoj za poje-

dine uzraste, te posebice o važnosti čitanja za djecu, s obzirom na to da u široj javnosti sve više opada svijest o tome. Također, u planu je organiziranje što više *outreach* aktivnosti, *pop-up* stajališta, te posjeta ustanovama i mjestima koje bibliobus inače ne posjećuje kako bi se došlo do što većeg kruga stanovnika koji nemaju pristup uslugama bibliobusa ili za njih možda nisu ni čuli.

7. Zaključak

Gotovo pola stoljeća postojanja i djelovanja koprivničke bibliobusne službe predstavlja značajan doprinos knjižničarstvu na nacionalnoj i regionalnoj razini. Dugovječnost službe i rad njezinih triju vozila i svih članova posade koji su ga obilježili svjedoče o njezinoj trajnoj, nezaobilaznoj i dragocjenoj ulozi u omogućavanju pristupa kvalitetnim knjižničnim uslugama i kulturnim sadržajima za sve stanovnike Koprivničko-križevačke županije, gdje god stanovali, uz križevački bibliobus, tri gradske knjižnice u Koprivnici, Križevcima i Đurđevcu, te općinsku knjižnicu u Virju. Osim što bibliobus kontinuirano omogućuje pristup knjižničnoj građi i uslugama, on se u udaljenim i ruralnim sredinama koje obilazi etablirao i kao središte obrazovanja, kulture, učenja, zabave i susreta. U tom je kontekstu njegova uloga nezamjenjiva jer dovodi kvalitetne kulturne, znanstvene, umjetničke i druge sadržaje u područja u kojima oni nisu lako dostupni. Podrška donositelja odluka na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, suradnika i korisnika, kao i kontinuirani angažman knjižničara, omogućuju koprivničkoj bibliobusnoj službi da i dalje raste i razvija se u novom, suvremenom bibliobusnom vozilu, pružajući korisnicima sveobuhvatan spektar kvalitetnih usluga i građe.

Kada govorimo o budućnosti, nabava novoga vozila uz obilježavanje 45 godina bibliobusne službe u Koprivnici predstavljaju tek početak novog ciklusa u kojem će, uz razvoj tehnologija i prilagodbu usluge i ponude građe novim potrebama korisnika, koprivnički

43 Standard za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. // Narodne novine 103, 2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1834.html (16. 6. 2025.)

bibliobus nastaviti biti ključni faktor u osiguranju ravnomjernog pristupa informacijama i kulturnim sadržajima svim društvenim skupinama u koprivničkom i đurđevačkom području Koprivničko-križevačke županije,⁴⁴ bez obzira na njihove društvene i ekonomske razlike ili udaljenost mjesta stanovanja, nadajmo se, s još jednim vozilom i novim članovima posade, maksimalno prilagođenim rasporedom stajališta i odgovarajućim prostorom spremišta i garaže.

Proizvođač podvozja	IVECO
Model i tip podvozja	EUROCARGO ML160E28/FP (kamionsko podvozje s kabinom)
Godina proizvodnje podvozja	2022.
Nadogradnja i unutrašnja oprema	Fera Avto d.o.o., Maribor (Slovenija)
Godina dovršetka radova na nadogradnji	2024.
Autor vanjskog dizajna	Ivan Ivanović
Snaga motora u KW	206
Broj cilindara	6
Radni obujam u ccm	6728
Masa praznog vozila u kg	9875
Najveća dopuštena masa u kg	16 000
Dimenzije vozila	
Duljina u mm	10 492
Širina u mm	2500
Visina u mm	3550
Kapacitet ugrađenih polica	cca. 4000 knjiga, slikovnica i druge knjižnične građe (75 m)
Oprema	Akumulatori i elektro-sustav Victron, grijač zraka Webasto, hidraulična rampa za osobe s invaliditetom Revar, 2 klima uređaja Dometic, dvokrilna vrata ISAF, tenda dužine 4 m, hladnjak, umivaonik s toplom vodom, 3 prijenosna računala, 2 barkod čitača, radio, projektor i platno, multifunkcijski uređaj za ispis, kopiranje i skeniranje

Tab. 1. Osnovni podaci o novom bibliobusu

44 ŠKVARIĆ, Ana; VUGRINEC, Ljiljana; MIKEC, Valentina: *Uloga pokretnih knjižnica u županijskoj knjižničnoj mreži...*, 47–65.

Summary

New Bookmobile Marks 45 Years of Service for the Koprivnica Mobile Library

The Koprivnica bookmobile plays a vital role within the network of public libraries across Koprivnica-Križevci County, providing library access to residents in seventeen municipalities surrounding the towns of Koprivnica and Đurđevac, as well as in Koprivnica's peripheral neighborhoods. This article is prompted by the celebration of the 45th anniversary of the Koprivnica Mobile Library Service, and its purpose is to offer a concise historical overview of the service, highlight key challenges encountered during its development and operation, and underscore its importance within the context of Koprivnica-Križevci County and mobile libraries throughout Croatia. Furthermore, the paper outlines the journey of acquiring a new vehicle, including the design process and intended functions, describes the current collection, services, and programs available to its users, and emphasizes the working conditions as well as future plans for expanding its offer. The research conducted for this study involved reviewing legislation, standards, guidelines, professional literature, and other documents relevant to mobile library operations, alongside analyzing statistical data and operational reports from the Koprivnica Mobile Library Service. Additionally, the paper includes the author's firsthand observations regarding the mobile library's operation, synthesizing her professional experience and expertise. These insights were gathered through direct involvement, literature review, and exposure to both national and international praxis.

Literatura i izvori

- *Anketni upitnik za službe pokretnih knjižnica RH: stanje 31. 12. 2023.* // Mrežne stranice Komisije za pokretne knjižnice Hrvatskog knjižničarskog društva, Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2024. Dostupno na: <https://www.hkdrustvo.hr/wp-content/uploads/2024/09/ANKETNI-UPITNIK-ZA-SLUZBE-POKRETNIH-KNJIZNICA-RH-STANJE-31.12.2023.xlsx> (16. 6. 2025.)
- Arhiva Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica. *Izvešće o radu Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica za 2024. godinu.* // Mrežne stranice Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica, 2025. Dostupno na: <https://www.knjiznica-koprivnica.hr/wp-content/uploads/2025/04/Izvjescje-o-radu-Knjiznice-i-citaonice-Fran-Galovic-Koprivnica-za-2024.-godinu.pdf> (21. 6. 2025.)
- Arhiva Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica. *Izvešće o radu Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica za 2023. godinu.* // Mrežne stranice Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica, 2024. Dostupno na: <https://www.knjiznica-koprivnica.hr/wp-content/uploads/2025/04/Izvjescje-o-radu-Knjiznice-i-citaonice-Fran-Galovic-za-2023-potpisano.pdf> (21. 6. 2025.)
- CAMPBELL, Josephine. *Bookmobile.* // Mrežne stranice EBSCO Research Starters, 2024. Dostupno na: <https://www.ebsco.com/research-starters/library-and-information-science/bookmobile> (19. 6. 2025.)
- *Čitanjem do uključivog društva.* // Mrežne stranice Europskog socijalnog fonda, 2020. Dostupno na: <https://www.esf.hr/natjecaji/socijalno-ukljucivanje/citanjem-do-ukljucivog-drustva/> (19. 6. 2025.)
- ČRNJAR, Ljiljana; VUGRINEC, Ljiljana: *Pokretne knjižnice u Hrvatskoj: pogled iz prošlosti u budućnost.* // Pokretne knjižnice u Hrvatskoj: zbornik radova (ur. Ljiljana Vugrinec, Ljiljana Črnjar, Frida Bišćan), Zagreb; Karlovac: Hrvatsko knjižničarsko društvo; Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac, 2012., 10–11.
- *Dopunjeno izdanje Programa razvoja mreže pokretnih knjižnica u Republici Hrvatskoj (2023. – 2032.) predviđa dostupnost knjižničnih usluga u svim županijama Republike Hrvatske.* // Mrežne stranice Ministarstva kulture i medija RH. Zagreb: Ministarstvo kulture i medija RH, 2025. Dostupno na: <https://min-kulture.gov.hr/vijesti-8/dopunjeno-izdanje-programa-razvoja-mreze-pokretnih-knjiznica-u-republici-hrvatskoj-2023-2032-predvidja>

- dostupnost-knjiznicnih-usluga-u-svim-zupanijama-republike-hrvatske/28023 (27. 6. 2025.)
- DRAVINSKI, Petra; VUGRINEC, Ljiljana: *U(čitaj mi) knjižnicu – novi program koprivničkog bibliobusa*. // Svezak 22, Bjelovar: Društvo knjižničara Bilogore, Podravine i Kalničkog prigorja, 2020., 32.
 - IFLA-in i UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice, 2022. // Mrežne stranice Izdanja Hrvatskog knjižničarskog društva. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2022. Dostupno na: <https://izdanja.hkdrustvo.hr/drustvena/di/catalog/view/37/8/365> (19. 6. 2025.)
 - LOBOREC, Božena; FELETAR, Dragutin: *Bibliotekarstvo u općini Koprivnica*. // Podravski zbornik 12, 1986. Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 1986., 87–100.
 - MIKEC, Valentina. *Novo vozilo za koprivničku bibliobusnu službu u godini proslave 45 godina postojanja*. // Svezak 27, 2025. Bjelovar: Društvo knjižničara Bilogore, Podravine i Kalničkog prigorja, 2025., 48–50.
 - MIKEC, Valentina; ŠKVARIĆ, Ana; Vugrinec, Ljiljana. *Razvoj i društvena uloga bibliobusnih službi na primjeru bibliobusne službe Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica*. // Bibliotekar: časopis za teoriju i praksu bibliotekarstva LXVI, 2., 67–83. Dostupno na: <https://bibliotekar.bds.rs/index.php/1/issue/view/17> (21. 6. 2025.)
 - MIKEC, Valentina; ŠKVARIĆ, Ana; VUGRINEC, Ljiljana: *Servei de biblioteca pública a les àrees rurals de Croàcia a través de biblioteques mòbils = Public Library Service In Rural Areas In Croatia Through Mobile Libraries*. // Item: revista de biblioteconomia i documentació 77, 2025., 103–115.
 - *Mobile Library Guidelines / Revision by a working group of the IFLA Public Libraries Section, Co-ordinated by Ian Stringer*. The Hague: IFLA Headquarters, 2010. Dostupno na: <https://www-ifla-org.webpkgcache.com/doc/-/s/www.ifla.org/files/assets/hq/publications/professional-report/123.pdf> (16. 6. 2025.)
 - *Okrugli stolovi o pokretnim knjižnicama 1999. – 2011.* // Pokretne knjižnice u Hrvatskoj: zbornik radova (ur. Ljiljana Vugrinec, Ljiljana Črnjar, Frida Bišćan), Zagreb; Karlovac: Hrvatsko knjižničarsko društvo; Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac, 2012., 175–219.
 - *Program razvoja mreže pokretnih knjižnica u Republici Hrvatskoj od 2023. do 2032.* // Mrežne stranice Ministarstva kulture i medija RH. Zagreb: Ministarstvo kulture i medija RH, 2023. Dostupno na: <https://min-kulture.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/knji%20C5%BEnice/PROGRAM%20razvoja%20mre%20C5%BEe%20pokretnih%20knji%20C5%BEnica%209%20lis.pdf> (19. 6. 2025.)
 - *Standard za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj*. // Narodne novine 103, 2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1834.html (16. 6. 2025.)
 - ŠADEK, Vladimir. *Bibliobusna služba Koprivničko-križevačke županije*. // Podravina: časopis za multidisciplinarna istraživanja 7, Samobor: Meridijani, 2005., 155–174.
 - ŠKVARIĆ, Ana. *Zajednica kao inspiracija – priča o Magdaleninoj knjižnici na kotačima*. // Svezak 23, Bjelovar: Društvo knjižničara Bilogore, Podravine i Kalničkog prigorja, 2021., 106–107.
 - ŠKVARIĆ, Ana: *Mogućnosti pokretne knjižnice kao podrška odgojno obrazovnim ustanovama na području Koprivničko-križevačke županije*. // Slobodan pristup informacijama : 16. okrugli stol : zbornik radova (uredila Davora Pšenica). Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2016., 146–154.
 - ŠKVARIĆ, Ana: *Rastemo čitajući: program poticanja rane pismenosti u ruralnim područjima Koprivničko-križevačke županije*. // Svezak 19, Bjelovar: Društvo knjižničara Bilogore, Podravine i Kalničkog prigorja, 2017., 25–26.
 - ŠKVARIĆ, Ana; VUGRINEC, Ljiljana. *Uloga pokretnih knjižnica – bibliobusa u mreži narodnih knjižnica: primjer grada Koprivnice i Koprivničko-križevačke županije u Republici Hrvatskoj*. // Kragujevačko čitalište 40, Kragujevac: Narodna biblioteka „Vuk Karadžić“, 2015., 1–5.
 - ŠKVARIĆ, Ana; VUGRINEC, Ljiljana; MIKEC, Valentina: *Uloga pokretnih knjižnica u županijskoj knjižničnoj mreži u kontekstu nabave novog bibliobusa Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica*. // Libellarium: časopis za istraživanja u području informacijskih i srodnih znanosti, XV, 1 (2024):

47–65. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/461286> (21. 6. 2025.)

- TUDIĆ, Mladen. *Godišnjica koprivničke putujuće knjižnice: 28 godina bibliobusne službe i 3 godine rada novog bibliobusa*. // Svezak 9, Bjelovar: Društvo knjižničara Bilogore, Podravine i Kalničkog prigorja, 2007., 29.
- VUGRINEC, Ljiljana. *Narodne knjižnice u Koprivničko-križevačkoj županiji – primjer organizacije županijske knjižnične mreže*. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 62, 1 (2019.). Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2019., 285–306. Dostupno na: <https://izdanja.hkdrustvo.hr/casopisi/vbh/article/view/743/638> (21. 6. 2025.)
- VUGRINEC, Ljiljana. *Novi bibliobusi stižu u Koprivnicu i Križevce krajem 2023. godine!* // Svezak 25, Bjelovar: Društvo knjižničara Bilogore, Podravine i Kalničkog prigorja, 2023., 52.
- VUGRINEC, Ljiljana: *Bibliobusna služba Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica*. // Knjižnice i čitaonice grada Koprivnice: spomenica Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica (ur. Dijana Sabolović-Krajina), Koprivnica: Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica, 2010., 190–202.
- VUGRINEC, Ljiljana: *Pokretne knjižnice – bibliobusi Koprivničko-križevačke županije 1979. – 2019.* // Podravski zbornik 46/2020 (ur. Robert Čimin), Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 2020., 129–147.
- *Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti*. // Narodne novine 36, 2024. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/2275/zakon-o-knjiznicama-i-knjiznicnoj-djelatnosti> (16. 6. 2025.)